

Anti-Copyright

Mèo Mun, một Góc nhìn Vô trị từ Việt Nam

Mèo Mun, The Final Straw Radio

Mèo Mun, The Final Straw Radio
Mèo Mun, một Góc nhìn Vô trị từ Việt Nam
November 2021

<https://thefinalstrawradio.noblogs.org/post/2021/11/13/meo-mun-anar>

sea.theanarchistlibrary.org

November 2021

Mèo Mun là một tập thể vô trị hoạt động với mong muốn đưa các tài liệu, tư tưởng vô trị gần hơn với các độc giả Việt Nam, cũng như đưa ra các phân tích về các vấn đề xã hội đang nổi cộm từ lăng kính vô trị. Trong một giờ tới, bạn sẽ cùng đồng hành với ba thành viên của nhóm, bạn Mai, Will và Tùng. Họ sẽ cùng nhau chia sẻ, đưa ra các quan điểm, chỉ trích về: những tuyên bố xuyên tạc của phe cánh “tả” khi tuyên bố nhà nước Việt Nam là một nhà nước Chủ nghĩa Xã hội; những hậu quả còn để lại của Chủ nghĩa Đế quốc và chiến tranh với người dân Việt Nam; hiện tượng đặt Mỹ làm trọng tâm khi nói đến Việt Nam; các cuộc đấu tranh của tầng lớp lao động nói chung và của cộng đồng queer và những người lao động tình dục nói riêng ở Việt Nam; chủ nghĩa quốc gia¹ đã luôn được chính phủ thúc đẩy như thế nào; và một vài chủ đề khác.

TFSR: Các bạn có thể giới thiệu qua về bản thân như tên gọi, đại từ nhân xưng, định hướng chính trị để giúp cuộc trò chuyện dễ hiểu hơn được không? Bạn có thể cho chúng mình biết một chút về Mèo Mun được không, và liệu mình phát âm đã chính xác chưa?

Mai: Bạn phát âm là Mèo Mun là chính xác rồi. Mình tên là Mai, mình sử dụng bất kỳ hoặc tất cả các đại từ nhân xưng (any/all). Mình không đặc biệt sử dụng bất kỳ nhãn chính trị nào, nhưng mình đồng tình với nhiều nguyên tắc vô trị.

Will: Tên mình là Will. Mình sử dụng đại từ nhân xưng trung tính như (they/them). Mình là một người cộng sản vô trị.

Tùng: Xin chào bạn, mình là Tùng. Mình sử dụng bất kỳ hoặc tất cả các đại từ nhân xưng (any/all), mình là một người vô trị đơn thuần với mong muốn chống lại nhà nước và chủ nghĩa tư bản.

TFSR: Cảm ơn vì đã tham gia cuộc trò chuyện này!

Mình rất vui khi được trao đổi với các bạn, cảm ơn bạn đã dành thời gian và công sức cho buổi hôm nay! Là những người theo chủ nghĩa vô trị ở Việt Nam, các bạn có thể cho chúng mình biết một số nét nổi bật trong lịch sử khi nói về chủ nghĩa tự do, chủ nghĩa chống tư bản và các phong trào, lý tưởng của chủ nghĩa vô trị ở Việt Nam và cả tình hình hiện tại được không? Và những mục tiêu mà các nhóm kể trên luôn mong muốn là gì?

Will: Trước tiên mình muốn khẳng định, chúng mình bị mất gốc khá nặng. Nhiều người chúng mình đã phải mất một thời gian rất dài mới biết được cái từ

quan đến Việt Nam nói chung và lịch sử Việt Nam nói riêng. Vì vậy, hãy tìm đọc kỹ nếu bạn thực sự quan tâm. Và nếu bạn muốn có những hành động trực tiếp, hãy chú ý đến những người lao động nhập cư trong cộng đồng của bạn. Điều kiện của lao động nhập cư Việt Nam, đặc biệt là lao động không có giấy tờ, thường rất khắc nghiệt và rất dễ bị bóc lột. Và mình cũng dám khẳng định rằng nhiều lao động nhập cư từ bán cầu Nam cũng rất dễ bị bóc lột. Chúng mình rất vui khi biết có ai đây đang quan tâm đến những người lao động này.

TFSR: Có điều gì mình chưa hỏi mà các bạn muốn thảo luận thêm không?

Will: Không hẳn, nhưng mình muốn thay mặt Mèo Mun bày tỏ sự cảm ơn chân thành đến Bursts vì đã liên hệ với chúng mình, cùng với những câu hỏi rất thú vị, khiến chúng mình phải suy nghĩ nhiều, cũng như cảm ơn bạn đã dành thời gian hôm nay cho chúng mình. Chúng mình đánh giá cao việc bạn đã cho chúng mình cơ hội được nói ngày hôm nay và mặc dù chúng mình đã cố gắng hết sức để nói về những trải nghiệm của bản thân ở Việt Nam, nhưng trải nghiệm vẫn chỉ là trải nghiệm. Có thể những trải nghiệm này cũng không phổ biến và dĩ nhiên chúng mình không thể nói thay cho mọi người Việt khác. Chúng mình chỉ hy vọng tiếng nói này sẽ mang lại cho các bạn một vài cái nhìn nhỏ về cuộc sống và các cuộc đấu tranh của chúng mình, chúng cũng tương tự như bất kỳ cuộc sống và cuộc đấu tranh nào khác, chúng ta đều là con người, lộn xộn và không hoàn hảo. Vì vậy, cảm ơn bạn đã lắng nghe và theo dõi chúng mình!

Mai: Cảm ơn bạn!

TFSR: Cảm ơn tất cả các bạn đã tham gia và cả tập thể đã cộng tác trong các câu trả lời. Và mình đánh giá cao việc các bạn đã dành thời gian làm điều này bằng tiếng Anh, mình mong rằng đây là một đóng góp nhằm hướng tới sự hiểu biết và đoàn kết quốc tế. Xin cảm ơn!

¹ “Nationalism” thường được dịch là “Chủ nghĩa Dân tộc”, nhưng theo dịch giả, từ “Dân tộc” không mang đủ nghĩa để ám chỉ việc một người có niềm tin vào “Nation” – một “quốc gia.”

lặng lẳng làm ngơ, không cung cấp các chăm sóc khuyết tật cần thiết, đầy đủ. Các nạn nhân chất độc da cam Việt Nam phải tự bơi giữa dòng lũ, thể hệ này qua đến thế hệ khác. Bạn có thể nhận được khoảng từ 100 ngàn đến 500 ngàn / người / tháng, tùy thuộc vào mức độ nghiêm trọng của phơi nhiễm và mình nghĩ rằng số tiền này không đủ để tồn tại cả một tháng.

[bonus]: Và có hàng triệu người đã phải đi tị nạn vì chiến tranh, bị cắt đứt khỏi cội nguồn văn hóa và gia đình, bị buộc phải hòa nhập vào một xã hội mới. Nhiều người đã mất mạng để chạy trốn khỏi một đất nước bị chiến tranh tàn phá, với khí thế hừng hực hy vọng vào một cuộc sống rực rỡ mới và một một lòng mong muốn trả thù kẻ đã đẩy mình đi. Những người may mắn đến sống sót và ổn định cuộc sống lại không biết cách nào để hòa giải và kết nối lại với “đồng bào” — những người đồng hương ở Việt Nam. Những người này không thể tìm hiểu về các cuộc đấu tranh ở Việt Nam mà không bị thao túng và lừa dối, bởi sự kiểm duyệt của nhà nước và sự thù hận của bè lũ chủ nghĩa quốc gia.

TFSR: Làm thế nào để thỉnh giả quốc tế, những người mong muốn được đoàn kết với các cuộc đấu tranh ở nơi được gọi là Việt Nam có thể học hỏi thêm & giúp đỡ các bạn? Có bất kỳ dự án nào họ có thể hỗ trợ hoặc bạn có thể giới thiệu qua các nguồn tài liệu quan trọng?

Will: Trong Tiếng Việt có câu: “Nước xa không cứu được lửa gần.” Vì vậy, điều tốt nhất bạn có thể làm cho chúng mình là tổ chức các hoạt động trong chính cộng đồng của bạn, giáo dục bản thân và những người bạn xung quanh về các cuộc đấu tranh ở Việt Nam, thay vì hấp thụ hết những thông tin sai lệch mỳ ăn liền. Sẽ còn tốt hơn nếu bạn có thể bình tĩnh ngồi xuống suy nghĩ và kiểm chế việc đưa các tiêu chuẩn và khuôn khổ xã hội của riêng bạn vào các vấn đề ở Việt Nam, vốn thường không có nhiều điểm chung. Và điều này đúng ra không cần phải nói, nhưng đừng sử dụng những cuộc đấu tranh của chúng mình như một thứ đạn dược trong các cuộc đấu tranh của các bạn. Khi bạn thực sự mong muốn đoàn kết, thì không nên đơn giản hóa chúng mình thành các mẫu thông báo, hay một luận điểm trên mạng xã hội.

Hiện tại, cộng đồng vô trị Việt Nam đang bị lép vế, tiếng nói của chúng mình luôn bị lấn át bởi các tuyên truyền ủng hộ nhà nước. Và vì vậy, mỗi người từ chối lời tuyên truyền này là một chiến thắng cho bản thân chúng mình! Dĩ nhiên, bạn không cần phải chỉ lắng nghe riêng Mèo Mun — chúng mình không dám nhận là nguồn tốt nhất về mọi chủ đề liên quan đến cuộc đấu tranh ở Việt Nam — nhưng xin hãy hết sức thận trọng với thông tin sai lệch từ những kẻ ủng hộ nhà nước. Hãy nói chuyện với càng nhiều người Việt càng tốt, và hãy nhớ rằng chúng ta là những cá thể riêng biệt, với những trải nghiệm có thể là hoàn toàn khác nhau! Nếu bạn là người thích đọc, có rất nhiều văn bản trên Thư viện Vô trị Đông Nam Á liên

chính xác có thể mô tả được mong muốn cũng như cách sống của bản thân. Một lịch sử với bề dày lớn, phức tạp của cuộc đấu tranh giải phóng Việt Nam trong thế kỷ 20 lại luôn bị đơn giản hóa quá mức: bạn một là người yêu nước theo chủ nghĩa Stalin hoặc bạn là một tên phản động, một cộng tác viên của thực dân, bè lũ phát xít. Những người Marxist-Leninist đang cai trị Việt Nam có được quyền lực bằng việc chủ động xóa bỏ một cách có hệ thống tất cả các phong trào đối lập khác, gán cho kẻ khác cái mác phản quốc. Không có gì đáng ngạc nhiên khi chính phủ Việt Nam luôn muốn phân biệt rạch ròi trắng đen, gạt đi các sắc thái khác; chỉ cần thay đổi góc nhìn chút cũng sẽ thấy chính phủ Việt Nam có vấn đề và dĩ nhiên nếu vậy thì họ đâu còn có khả năng nắm quyền lực được nữa. Vì lý do đó, các tài liệu về chủ nghĩa vô trị hoặc các phong trào cấp tiến nói chung ở Việt Nam, mà không chịu bàn tay định hướng của Nhà nước thường khó có thể tìm được bằng tiếng Việt, cũng lắm là một vài bản in giấy, hoặc rải rác ẩn khuất ở xó xỉnh nào đó trên mạng. Có thể nói chúng mình đang đi một con đường gập ghềnh để cố kết nối lại với nguồn cội đã mất.

Trong lịch sử Việt Nam, chủ nghĩa vô trị chưa bao giờ phát triển thành một phong trào chính trị rộng rãi. Tuy vậy, cuộc đấu tranh chống lại nhà nước, đặc biệt là chống lại các sự cai trị của người Kinh, nhóm dân tộc đông dân nhất, đã bắt nguồn từ thời kỳ phong kiến. Các dân tộc thiểu số sống ở vùng cao Việt Nam đã chống lại sự bành trướng của nhà nước Kinh / Việt trong một thời gian rất dài. James C. Scott² trong cuốn sách “*The Art of not Being Governed: An Anarchist History of Upland Southeast Asia*”³ cho rằng nhiều khía cạnh thuộc nền văn hóa và cách sống của người dân tộc thiểu số vùng cao có thể được coi là chống nhà nước và chống độc tài, hay nói cách khác, họ đã có một truyền thống dài trong việc tìm cách tránh xa khỏi bàn tay điều khiển của nhà nước, giữ sự độc tài xa khỏi bản thân. Cuộc đấu tranh của họ vẫn tiếp tục cho đến tận ngày hôm nay, và chúng ta có nhiều điều có thể học hỏi được từ họ. Tuy nhiên, chúng mình cần nhấn mạnh rằng không nên gán cho các nhóm này cái mác “vô trị” hay coi tương đương lối sống, văn hóa của họ với hành động “vô trị.” Một người đồng chí đang sống ở Philippines — Simoun Magsalin từng nhận xét về quân đội vô trị ở quần đảo này:

“Chúng ta cần kịch liệt chỉ trích phiên bản vô trị của hình tượng “dã nhân cao quý” cũng nỗ lực đi tìm một xã hội bản địa “thuần khiết,” chưa bị Nhà Nước làm vấy bẩn. Không thể tư duy đơn giản rằng chỉ

² Một nhà khoa học chính trị Mỹ, đã nghiên cứu nhiều về cách nông dân Đông Nam Á chống đối lại nhiều hình thức thống trị khác nhau.

³ Tạm dịch “Nghệ thuật chống cai trị: Một lịch sử vô trị của vùng cao Đông Nam Á.”

cần đảo ngược lịch sử thực dân là có thể khôi phục lại trạng thái cao quý này.”

Một ví dụ có nét tương đồng là khi chúng mình phê phán một quan điểm phổ biến của nhiều người Marxist-Leninist, rằng sự kỳ thị đồng tính ở Việt Nam chỉ là sản phẩm của chủ nghĩa thực dân phương Tây, và Việt Nam trước thời thuộc địa của Pháp là thiên đường của những người đồng tính. Ái chà chà.

Những người theo chủ nghĩa vô trị, cũng như những người cấp tiến được truyền cảm hứng từ các nguyên tắc vô trị, cũng tham gia vào các cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa thực dân và chủ nghĩa đế quốc trong thế kỷ 20. Một vài ví dụ như khi dưới ách thống trị của thực dân Pháp, nhà cấp tiến Nguyễn An Ninh⁴ đã kêu gọi thanh niên Việt Nam “tự tái tạo và làm chủ vận mệnh của mình.”⁵ Ông phê phán các giá trị gia đình của Nho giáo về quyền lực tuyệt đối của cha mẹ, sự bất bình đẳng giới và các truyền thống đạo đức cổ hủ, khuyến khích mọi người “đoạn tuyệt với quá khứ và giải phóng bản thân khỏi mọi hình thức chuyên chế.”⁶ Ông đã sát cánh chiến đấu cùng những người vô trị và những người cộng sản tự do khác như Trịnh Hưng Ngẫu và Ngô Văn⁷ nguyên là một Trotskyist⁸ trong các phong trào lao động. Nhưng như chúng mình có nói lúc nãy, những người theo chủ nghĩa Stalin đã lên nắm quyền bằng việc chủ động xóa bỏ một cách có hệ thống tất cả các phong trào đối lập khác như những người vô trị, và rất nhiều người Trotskyist đã thực sự bị tàn sát dã man. Ngô Văn, nguyên cộng sản Trotskyist mà chúng mình vừa nhắc đến, đã đưa ra nhiều tài liệu phê phán bản chất độc tài, phản cách mạng của những người theo chủ nghĩa Stalin sau khi thoát khỏi sự đàn áp tàn bạo và sang Pháp định cư.

Mai: Có thể nói chủ nghĩa vô trị hiện thời còn khá mong manh, dễ vỡ. Chúng mình gần như không có một liên hệ nào với các nhóm/người nào khác, mặc dù

⁴ Nguyễn An Ninh (1900-1943), một nhà báo, nhà trí thức trẻ tân học và là một nhà cách mạng trong lịch sử Việt Nam đầu thế kỷ 20.

⁵ Hồ Tài Huệ Tâm, *Radicalism and the Origins of the Vietnamese Revolution*, 73.

⁶ Hồ Tài Huệ Tâm, *Radicalism and the Origins of the Vietnamese Revolution*, 74.

⁷ Ngô Văn Xuyên (1913 – 01/01/2005) hay còn gọi dưới bí danh là Ngô Văn, trước 1948 ông là một trong những nhà Cách mạng Trotskyist người Việt trong phong trào Đệ Tứ Quốc tế ở Việt Nam nói riêng và trong phong trào cộng sản tại Đông Dương nói chung.

⁸ Những người theo tư tưởng của Trotsky, người đã phải tranh đấu với Stalin sau khi Lenin mất. Trotsky cho rằng dù đã lật đổ tầng lớp tư bản tại Nga thời bấy giờ, nước Nga vẫn đã trở thành một nước quan liêu thái hoá. Sau đây là một số đặc điểm của ý tưởng Trotsky: đi theo các lý thuyết của Karl Marx cùng với Friedrich Engels. Tin vào một tổ chức tiên phong nắm quyền điều khiển của cách mạng Cộng sản; tuy nhiên bất đồng cách tổ chức xây dựng công nghiệp, quân đội của Stalin. Tin vào sử dụng mọi hình thức có thể để tạo ra xã hội cộng sản, đặc biệt là bạo lực. Mong muốn sắp xếp nhiều cuộc cách mạng cộng sản tại các quốc gia khác để cùng chống lại tư bản. Tuy nhiên, cách người Trotskyist phân tích và nhìn nhận những ý tưởng của Trotsky cũng đa dạng, không chỉ một kiểu.

cũng thường xuyên bị ép buộc phải hiểu mọi thứ liên quan tới chính trị Mỹ, đến mức nếu bạn không hiểu mọi góc ngách và từ vựng chuyên ngành về chính trị Mỹ, bạn sẽ không thể tham gia nổi một cuộc tranh luận về chính trị mà không có nguy cơ bị nghiền nát theo nghĩa bóng. Trong khi đó, nhiều người cánh tả / vô trị Mỹ sẽ không dành thời gian và công sức để tìm hiểu bối cảnh Việt Nam mà áp đặt những quan điểm của bản thân một cách trơ trẽn trong hầu hết các cuộc trò chuyện về Việt Nam.

Và trở trêu thay điều này không có lợi cho ai khác ngoài chủ nghĩa đế quốc Hoa Kỳ, chế độ độc tài và những người ủng hộ nhà nước của Việt Nam. Bọn chúng lợi dụng sự thất vọng của người Việt Nam khi biết rằng cuộc đấu tranh của mình hoàn toàn bị Mỹ và cánh tả phương Tây phớt lờ gạt bỏ. Mỹ luôn được nhắc đến như một thế lực đen tối khủng khiếp, còn Việt Nam không gì hơn ngoài một nạn nhân bất lực — một quốc gia vinh quang, dũng cảm và đoàn kết chống lại kẻ thù chung là bọn nước ngoài. Trên hết, vì các phương tiện truyền thông xã hội luôn ủng hộ nội dung có tính đạo đức, vậy nên nhiều nhiều kẻ sẽ xây dựng nền tảng của mình bằng thứ ngôn ngữ và lời nói nghe thì có tính đạo đức nhưng ý thì lại toàn thù ghét, căm thù. Bọn chúng nhắm đến những khán giả phương Tây nhẹ dạ cả tin, những người thích nghe các thông tin mỳ ăn liền, những người gần như không kiểm tra lại thông tin nghe được, cũng không tự giáo dục và phát triển các phân tích riêng của bản thân. Khi đối mặt với những lời chỉ trích, những người ủng hộ nhà nước sẽ vũ khí hóa danh tính của họ để bịt miệng và thậm chí quấy rối các đối thủ chính trị của họ, buộc tội bất kỳ người Việt Nam nào nói khác là bọn Việt Nam giả mạo. Những người ủng hộ nhà nước và những người cộng sản “chuyên nghiệp” vẫn luôn rêu rao những thông tin sai lệch về Việt Nam, cũng luôn đe dọa chúng mình bằng bạo lực nhà nước và chúng mình cũng khá chắc nếu chỉ có một cơ hội nhỏ nhất họ cũng sẽ không ngần ngại mà báo chúng mình lên phường. Có thể nói, chủ nghĩa đế quốc Mỹ đã tràn ngập khắp mọi xó xỉnh trên trái đất này, nhưng bạn không thể coi một người Kinh sống ở Việt Nam là “người da màu” và bỏ qua toàn bộ đặc quyền mà dân tộc Kinh luôn có trong đất nước, bỏ qua cái lòng trung thành tuyệt đối của họ đối với quốc gia-nhà nước Việt Nam. Chúng mình hy vọng rằng mọi người có thể xóa bỏ hình ảnh trung tâm Mỹ và cuộc chiến đẫm máu đã xảy ra khỏi các cuộc nói chuyện về Việt Nam — những thứ đều đã lỗi thời từ rất lâu rồi. Cảm ơn các bạn!

tùng: Thêm vào đó, sau chiến tranh, thông tin về chất độc màu da cam đến với người dân Việt Nam rất chậm, và do đó rất nhiều người đã phải sinh con mà không được thông báo và chuẩn bị đầy đủ. Bản thân mình biết một gia đình có đứa con đầu bị mù, điếc, thiếu năng trí tuệ do bố mẹ bị phơi nhiễm với chất độc màu da cam. Mỹ dĩ nhiên là không bồi thường gì, còn chính phủ Việt Nam cũng

Nếu bạn muốn tìm hiểu thêm về những hành động tàn bạo mà quân đội Hoa Kỳ đã gây ra ở Việt Nam, chúng mình nghĩ bạn nên nói chuyện với người Việt Nam trước tiên. Bạn cũng có thể tìm đọc “Winter Soldier Investigation,”²⁰ bao gồm những lời khai trực tiếp từ GIs²¹ về những vụ thảm sát Mỹ Lai hàng ngày mà họ gây ra hoặc chứng kiến. Bạn có thể nhận thấy rằng cuộc điều tra này trùng tên với một nhân vật hư cấu trong một loạt phim nổi tiếng được nhiều người coi là tuyên truyền ủng hộ quân đội Hoa Kỳ. Tất nhiên đây hoàn toàn có thể là một sự trùng hợp, nhưng ngay cả như vậy, các tác động vô tình thực sự có ảnh hưởng. Việc này đã phủ một bóng đen lên cuộc điều tra được đề cập ở trên. Cách mà thông tin về tội ác chiến tranh và hậu quả tàn khốc của nó đối với những người bên ngoài nước Mỹ bị che khuất chỉ là một trong hàng triệu cách mà chủ nghĩa đế quốc Mỹ và bá quyền văn hóa đang gây hại cho chúng ta ngay lúc này. Và theo như chúng mình được biết, các tài liệu từ cuộc điều tra [Winter Soldier] đó thậm chí còn chưa được dịch sang tiếng Việt để thế hệ trẻ tiếp cận và đọc về những gì đã xảy ra với những người đi trước.

Chúng mình cũng quan sát được một sản phẩm khác của chủ nghĩa trung tâm Mỹ trong các diễn ngôn chính trị của nhiều người cánh tả và vô trị. Việt Nam, một đất nước, một dân tộc với lịch sử phức tạp và đa dạng của chúng mình, liên tục bị coi nhẹ và chỉ được nhắc đến khi nói về mối quan hệ của chúng mình với Mỹ. Mà cũng không phải toàn bộ mối quan hệ đấy, thường cũng chỉ có 20 năm chém giết được tập trung đặc biệt. Ví dụ, trên trang web của tạp chí vô trị hoạt động lâu nhất ở Mỹ tên là “The Fifth Estate,” họ có một trang về Việt Nam được mô tả là: “VIETNAM The failed US war and resistance to it from an anarchist/anti-authoritarian perspective”.²²

Việt Nam không chỉ là một “cuộc chiến tranh thất bại của Hoa Kỳ.” Việc từ chối coi chúng mình là con người với lịch sử phức tạp của chính bản thân với các cuộc đấu tranh đang diễn ra khiến những người bất đồng chính kiến như người vô trị chúng mình, những người không coi Việt Nam là nạn nhân bất lực của Hoa Kỳ, bị gán cho cái tên “bọn người Việt giả tạo, con tốt của CIA, bọn điệp viên quá khích.” Quả thật là nực cười ha! Chỉ cần dừng lại một giây và nhìn vào toàn bộ mối quan hệ của Việt Nam với Hoa Kỳ, chắc hẳn ai cũng sẽ thấy giới tư bản Việt Nam không chút e ngại khi bắt tay với tư bản Hoa Kỳ trong việc tìm cách bóc lột người lao động Việt Nam. Quân đội Việt Nam và quân đội Hoa Kỳ thực sự rất thân thiết, hỗ trợ nhau các khóa đào tạo về vũ khí và nhân sự! Người Việt

²⁰ Tạm dịch “Cuộc điều tra về những chiến binh mùa đông.”

²¹ Chỉ quân lính Mỹ.

²² Tạm dịch “VIỆT NAM: Cuộc chiến tranh thất bại của Hoa Kỳ và cuộc kháng chiến chống lại nó từ quan điểm vô trị / chống độc tài.”

chắc đâu đó ngoài kia vẫn còn những người vô trị khác. Các nhóm thường khá cẩn thận và không để lộ mình nhiều ra bên ngoài, vì nhà nước vẫn luôn kiểm soát chặt chẽ các tư tưởng trái chiều. Đấy cũng là một thách thức lớn, khi mà chúng mình luôn mong muốn sẽ tìm được cách giúp các nhóm vô trị ở Việt Nam có thể thoải mái kết nối, giao tiếp, trao đổi kinh nghiệm một cách an toàn khi họ muốn. Một lý do khác giải thích cho sự mong manh dễ vỡ này là vì chúng mình đã luôn bị cô lập khỏi các nhóm khác ở nước ngoài. Cũng có nhiều lý do cho sự thiếu tương tác với quốc tế này, ví dụ như rào cản ngôn ngữ, cũng không thể không kể tới, một lần nữa, là sự đàn áp của nhà nước và hơn nữa chúng mình cũng luôn thiếu vắng đi sự ủng hộ, đoàn kết giúp đỡ, thấu hiểu đến từ các bên cánh Tả và cộng đồng vô trị Phương Tây. Chúng mình tin rằng cách mạng vô trị không thể thành công bởi một nhóm làm việc cô lập, hay nói cách khác, nếu không có sự đoàn kết quốc tế, thành công là một giấc mơ xa vời. Trao đổi thông tin, ý tưởng, cũng như cùng nhau liên kết các cuộc đấu tranh chung lại là một việc đặc biệt cần thiết để giúp các cộng đồng vô trị chung tay phát triển. Vì vậy, hiện tại, chúng mình khá ưu tiên việc xây dựng liên kết với các nhóm vô trị khác trong cùng khu vực Đông Nam Á. Chúng mình cũng thực sự rất vui khi các bạn đã tạo cơ hội cho chúng ta cùng có buổi nói chuyện ngày hôm nay!

Phải nói rằng, chúng mình cũng thực sự ngạc nhiên khi thấy nhiều người cánh tả Phương Tây nghĩ Việt Nam là một thiên đường Xã hội Chủ nghĩa, nơi tất cả mọi người suy nghĩ và hành động như được lập trình, đoàn kết, yêu thương nhau một cách hoàn hảo. Và những kẻ duy nhất dám lên tiếng chống lại nhà nước là bọn phản động, bọn điệp viên CIA giả dạng muốn khuấy đảo thiên đường này; bọn tự nhận mình là người vô trị đang được tư bản phương tây ngấm ngầm mua chuộc để có thể thốt ra những lời nói dối, lăng nhục chính phủ; cái bọn đang lợi dụng, bợ đỡ đồng đội trá khùng khiếm. Chúng mình đã không còn có thể đếm được số lần chúng mình bị lăng nhục, công kích, tố cáo là bọn phản động, và những người “vạch trần” chúng mình với không một bằng chứng rõ ràng, vì dám quấy rối hay lừa đảo cộng đồng, thì không ai đặt câu hỏi về họ. Điều này bắt nguồn từ sự phớt lờ suốt nhiều thập kỷ của đa số phe cánh tả phương Tây về các cuộc đấu tranh ở Việt Nam và các quốc gia từng là thuộc địa bị bóc lột quá đáng khác, nhất là mỗi khi họ không thể lợi dụng Việt Nam làm đạn dược trong các diễn ngôn chính trị của mình. Tất cả những điều này khiến cho việc nói ra những trải nghiệm tiêu cực khi sống trong xã hội Việt Nam lại càng nguy hiểm, và dĩ nhiên là hoàn toàn không được khuyến khích.

Như chúng mình có đề cập một chút ở phía trên, việc tổ chức các phong trào ngoài khuôn khổ nhà nước ở Việt Nam, dù là trên mạng hay trực tiếp đều khá nguy hiểm, vì mối đe dọa bị cảnh sát đàn áp luôn chực chờ, rình rập trên đầu của

chúng mình cũng như những người thân yêu. Nhiều người cánh tả dường như tin rằng có sự khác biệt giữa cảnh sát Việt Nam và phương Tây. Ở Việt Nam cảnh sát là người hùng, người bảo vệ của giai cấp lao động. Chúng mình xin được khẳng định lại một cách chắc chắn là “không, cảnh sát Việt Nam không phải như vậy.” Cảnh sát Việt Nam tồn tại để bảo vệ Nhà nước cũng như tài sản của tư bản Việt Nam. Bạo lực của lực lượng cảnh sát, cũng như những cái chết khó hiểu trong các nhà tù Việt Nam là một tình trạng được nhiều bên ghi lại đầy đủ. Ở Việt Nam, đảng cầm quyền nắm toàn bộ quyền hành pháp, lập pháp lẫn tư pháp. Cảnh sát thậm chí còn không cần trát của tòa án để có thể xông thẳng vào nhà người dân. Những người dân bình thường như chúng mình luôn được dạy phải tránh xa cảnh sát và tất cả những ai có đủ tiền để mua chuộc cảnh sát. Trong luật pháp Việt Nam, có một điều luật nghiêm cấm việc làm ra, lưu trữ và phát tán các tài liệu có nội dung “chống phá”⁹ nhà nước, nếu bị phát hiện bạn hoàn toàn có thể bị kết án xử phạt từ 5 năm đến 12 năm.

Từ góc nhìn cá nhân, nhiều người trong Mèo Mun đến với chủ nghĩa vô trị vì chúng mình ngoài việc bị các nhà tư bản bóc lột dưới tư cách một người lao động, còn luôn bị gạt ra ngoài lề xã hội, theo cách này hoặc cách khác. Nhiều thành viên của Mèo Mun là người queer,¹⁰ người khuyết tật và / hoặc còn trẻ tuổi. Một số thành viên trở nên cấp tiến trong khi tổ chức hoạt động xã hội (mà kết quả không thành công) trong khuôn khổ tân tự do. Một số đã phải chịu sự hành hạ trong hệ thống giáo dục và y tế. Một số thành viên còn từng là Marxist-Leninist, đơn giản vì chủ nghĩa Marx-Lenin tương đương với chủ nghĩa Cộng sản ở Việt Nam, nhưng sau đó các bạn ấy nhận ra là mình không thể dung hòa được tư tưởng của bản thân với một hệ tư tưởng như thế nữa. Các phong trào queer, quyền tự quyền, giải phóng những người trẻ, cũng như công bằng và các quyền lợi y tế của người khuyết tật là những mục tiêu lớn luôn giữ chúng mình tiếp tục.

Mà hình như mình đã quên giới thiệu một chút về Mèo Mun, liệu bây giờ mình nói có được không?

TFSR: Tất nhiên!

Mai: Mèo Mun là một tập thể vô trị hoạt động với mong muốn đưa các tài liệu, tư tưởng vô trị đến gần hơn với các độc giả Việt Nam, cũng như phân tích các vấn đề xã hội đang nổi cộm từ góc nhìn vô trị. Cụ thể hơn thì chúng mình đang lưu trữ, dịch và phổ biến các tài liệu về chủ nghĩa vô trị, có thể tìm thấy trên Thư viện Chủ nghĩa Vô trị Đông Nam Á. Ngoài ra chúng mình cũng đang tiến hành dẫn dắt dịch lại các trang Wikipedia tiếng Anh có liên quan tới vô trị sang tiếng

⁹ Nhấn mạnh của người dịch.

¹⁰ Queer- từ thường được dùng để chỉ chung những người không nhận định bản thân là người dị tính hợp giới.

nam và nữ, nhưng nhiều người trong số họ lại không hề để ý đến các cuộc đấu tranh giai cấp, của phụ nữ dân tộc thiểu số, của người queer và của những người hành nghề mại dâm. Thật vậy, nữ quyền ở Việt Nam hoàn toàn hình tượng một người phụ nữ thành đạt trong sự nghiệp, một người phụ nữ CEO không phụ thuộc vào đàn ông. Điều tương tự với những người queer, nhiều người cố gắng hòa nhập vào xã hội hợp giới dị tính bằng cách tuyên bố rằng họ có thể “bình thường,” có thể thành công trong sự nghiệp như những người hợp giới dị tính. Và do đó, những người queer nghèo, những người queer khuyết tật, những người queer không phải là người Kinh, và nhiều người khác nữa, lại càng bị gạt ra ngoài lề xã hội và không hề có chỗ đứng trong cộng đồng queer. Trên hết, việc tổ chức các cuộc đấu tranh này phụ thuộc vào khuôn khổ của Nhà nước, vào nguồn tài trợ từ các NGO và NPO: họ cần tiền của NGO và NPO để vận động chính phủ trao cho họ nhiều quyền hơn. Theo ý kiến của chúng mình, kiểu đấu tranh này không hề bền vững và sẽ không bao giờ đạt tới việc giải phóng toàn diện. Sẽ luôn có những người không may mắn trở thành vật tế thần, những người ở dưới cùng của hệ thống phân cấp và bị đôn ra rìa xã hội.

TFSR: Với tư cách là một người đến từ nơi được gọi là Hoa Kỳ, đất nước đã tham gia phần lớn 35 năm chiến tranh mà Việt Nam đã trải qua vào giữa thế kỷ 20, sau rất nhiều thế kỷ ngoại xâm thuộc địa dưới bàn tay của các nhà nước Pháp, Trung Quốc, Nhật Bản và những nước khác, mình tự hỏi nếu các bạn có thể chia sẻ về các ảnh hưởng còn đọng lại của chủ nghĩa thực dân và chiến tranh đối với người dân và môi trường của Việt Nam?

Mai: Đây là một việc khá là riêng tư đã xảy ra với mình. Trong gia đình mình, để thức ăn thừa là chuyện khá nghiêm trọng, dù chỉ là một hạt cơm. Mình nhớ hồi mình khoảng 5 hay 6 tuổi gì đấy, rồi bàn ăn sau khi ăn xong thì bị gọi lại để ăn nốt một hạt cơm còn sót trong bát. Đây là vì trong gia đình mình có thành viên là người sống sót qua nạn đói năm 1945, do thực dân Pháp và Nhật gây ra, cùng với việc Mỹ ném bom phá hủy hệ thống giao thông. Ước tính có khoảng 2 triệu người Việt Nam chết đói. Ngoài ra thảm họa chất độc màu da cam vẫn luôn bám lấy người dân Việt Nam một cách dai dẳng. Cá nhân mình, cũng có một thành viên trong gia đình đã bị phơi nhiễm, và gia đình mình luôn phải đối phó với nhiều biến chứng y tế khác nhau. Trớ trêu thay, nếu bạn Google “chất độc da cam,”¹⁹ các kết quả đầu tiên hầu như đều nói về ảnh hưởng của nó đối với các cựu chiến binh Hoa Kỳ; chỉ có một số ít về tác động lâu dài của nó đối với người dân và hệ sinh thái Việt Nam.

¹⁹ Trong tiếng Anh.

chức không liên kết trực tiếp với chính phủ; các tổ chức phi chính phủ (NGO) không có nghĩa là bất hợp pháp. Nhưng điều đó không có nghĩa là chúng nằm ngoài khuôn khổ của nhà nước. Để thực sự nằm ngoài khuôn khổ nhà nước, ngay từ đầu khi mới thành lập, mục đích của tổ chức đã phải là hoạt động bên ngoài khuôn khổ đó, từ đây tổ chức sẽ không có liên quan đến nhà nước, và dĩ nhiên là không chịu sự ràng buộc của nhà nước. Không có chuyện một tổ chức vô tình nằm ngoài khuôn khổ nhà nước. Tổ chức chúng mình nhắc đến phía trên cũng không phải một ngoại lệ, họ khá là thoải mái khi nói về nhà nước, đối với họ nhà nước khá là có thiện chí, chỉ là không đủ năng lực trong việc thực hiện các chương trình giúp đỡ dành cho người bán dâm mà thôi. Chúng mình không có ý xem thường những thành tựu họ đạt được; chúng mình hoan nghênh những nỗ lực ấy và rất vui khi biết rằng có một tổ chức đứng về quyền lợi của người bán dâm ở Việt Nam! Nhưng chúng mình không thể bỏ qua thực tế là họ chỉ đạt được điều này thông qua khuôn khổ nhà nước, bằng cách hợp tác và thể hiện sự phục tùng đối với bộ máy, thứ mà cuối cùng vẫn chỉ là tư bản, cái bè lũ luôn mong muốn bóc lột họ như bóc lột tất cả những người lao động khác. Không thể phủ nhận những gì họ đã đạt được là tốt, nhưng về lâu dài, nhà nước không bao giờ có thể là một công cụ giải phóng. Mặt khác, một phần đáng kể tài trợ của họ đến từ các tổ chức phi chính phủ và tổ chức phi lợi nhuận tự do (NPO).¹⁷ Bản thân họ cũng thừa nhận rằng sẽ là một thách thức lớn để vận hành tổ chức mà không có kinh phí hỗ trợ, một thứ chắc chắn không tồn tại mãi. Vì vậy, một lần nữa, dù cho những điều tốt đẹp có thể đạt được, chúng ta có nghĩa vụ phải chỉ ra rằng hình thức tổ chức này không thể dẫn đến sự giải phóng hoàn toàn cho những người bị áp bức: một tổ chức phụ thuộc vào tài trợ từ các nguồn tự do¹⁸ không bao giờ có thể hoạt động để thoát khỏi xiềng xích của hiện trạng, chỉ là cứ cần mẫn kéo dài chuỗi xiềng xích đó mà thôi.

Vì vậy, có thể nói rằng điểm mù của các tổ chức như này ở Việt Nam là không có sự liên kết giữa các nhóm với nhau, hay nói cách khác giữa các cuộc đấu tranh với nhau. Những người ủng hộ nữ quyền có thể xác định rạch ròi các vấn đề giữa

¹⁷ “Liberalism” là một tư tưởng chính trị có ý tưởng cốt lõi là đảm bảo tự do cá nhân. Hiện tại, “neoliberalism” — “tân tự do”, được dùng để chỉ những ý tưởng liên hệ với tư bản, với dân chủ kiểu phương Tây, rằng hành động kinh tế cá nhân là đủ để cải cách xã hội, cùng với tin tưởng vào thị trường kinh tế tự do để tạo ra thay đổi, và từ hoá tài sản. Họ sẽ tìm cách mua các sản phẩm được quảng bá là “thân thiện môi trường,” ủng hộ các doanh nghiệp tốt nhất trong số các doanh nghiệp đang cạnh tranh, quyên góp vào các tổ chức từ thiện mỗi khi có lũ lụt, biện minh cho tích tụ tài sản tư nhân, chỉ chấp nhận các cải cách nhỏ lẻ,...

¹⁸ “Liberal sources,” các nguồn tự do thường tập trung ủng hộ cho các vấn đề riêng lẻ, nhưng khi nói về cấu trúc xã hội thì vẫn ủng hộ nhà nước, tư bản tân tự do, vì vậy sự tài trợ của họ không thể đi đến giải phóng hoàn toàn.

Việt. Bởi vì nơi đầu tiên mà đa số mọi người đến để tìm hiểu cơ bản các khái niệm mới chính là Wikipedia. Chúng mình cũng đang cố gắng tiếp cận nhiều hơn với mọi người thông qua mạng xã hội. Chúng mình cũng tự viết và nói ra các trải nghiệm của bản thân ở Việt Nam, để giúp bạn bè quốc tế hiểu hơn về tình hình hiện tại nơi này. Các nhóm vô trị ở Việt Nam còn đang rất nhỏ lẻ và tách biệt, vì vậy một trong những mục tiêu khác của chúng mình là kết nối những người vô trị Việt Nam lại với nhau, cung cấp một không gian an toàn để mọi người có thể thoải mái thể hiện bản thân, trao đổi ý kiến, mà không sợ sự đàn áp từ nhà nước, hoặc sự quấy rối phiền phức từ những người theo chủ nghĩa quốc gia, và ủng hộ nhà nước cực đoan. Và chúng mình cũng luôn cố gắng tạo điều kiện để cả những người Việt vô trị ở hải ngoại cũng có thể tham gia cùng chúng mình.

Về phương diện cá nhân, các thành viên của Mèo Mun cũng tham gia vào các phong trào nữ quyền, giải phóng queer, giải phóng và tự chủ cho thanh niên và tổ chức đoàn kết với các tù nhân.

TFSR: Tuyệt vời, cảm ơn bạn rất nhiều vì câu trả lời thực sự chu đáo của bạn, rất rõ ràng và dễ hiểu.

Như vậy, các bạn cũng đã nói qua về sức ảnh hưởng của một nhà nước cảnh sát, cũng như đề cập đến sở hữu tài sản kiểu tư bản và một vài vấn đề khác ở Việt Nam. Mình rất muốn nghe thêm quan điểm của bạn về đường lối chính trị và kinh tế của Nhà nước Việt Nam. Một bài viết cũ của các bạn “Việt Nam: Những lời hứa bỏ ngỏ” đã khiến mình đặc biệt hứng thú, trong đó các bạn có lập luận: “Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam” thực tế chưa và cũng không bao giờ thực sự là Chủ nghĩa Xã hội. Các bạn mô tả Việt Nam như một nước tư bản tân tự do; phát triển cơ sở hạ tầng kinh tế luôn được ưu tiên hơn bảo tồn hệ sinh thái hay giữ lại sự nguyên vẹn cho cộng đồng bản địa, và còn phải kể đến cả sự bỏ mặc sức khỏe cộng đồng. Các bạn cũng có mô tả tầm nhìn của chính phủ Việt Nam luôn hướng theo Chủ nghĩa Quốc gia, loại trừ đi các nhóm yếu thế như dân tộc thiểu số, các nhóm giới yếu thế, và tất cả các điều đó đều để cho phép các tỷ phú vươn lên, dẫm đạp và tầng lớp lao động, vào người nghèo, buộc họ phải dời nơi ở vì lợi ích kinh tế. Liệu các bạn có thể nói thêm về điều này, về những lời hứa bỏ ngỏ đó và chính xác hơn nhóm nào đã bị ảnh hưởng nặng nề nhất bởi chủ nghĩa quốc gia do Đảng Cộng sản Việt Nam kêu gọi?

Will: Nếu nói về mặt chính trị mình nghĩ rằng, Việt Nam là một nước tư bản thân hữu.¹¹ Sự thành công của một doanh nghiệp phụ thuộc hoàn toàn vào sân

¹¹ “Crony capitalism” – hệ thống kinh tế khi mà doanh nhân bắt tay với chính trị gia hòng thu lãi cho cả hai bên.

sau, vào việc họ có quan hệ thế nào với quan chức nhà nước và số tiền họ sẵn sàng chi trả cho việc hối lộ. Dù xét trên giấy tờ và tên gọi chính thức, Việt Nam được mệnh danh là một nước Xã hội Chủ nghĩa, nhưng chỉ cần quan sát cuộc sống hằng ngày của người dân nơi đây, hoàn toàn có thể thấy sự phân hóa giai cấp rõ rệt. Chúng mình có một “tỷ phú của nhân dân” — Phạm Nhật Vượng, kẻ đã xây dựng đế chế của mình bằng việc bắt tay với quan chức chính phủ để tích trữ đất với cái giá bèo bọt. Hẳn sở hữu tổng tài sản lên tới 7,3 tỷ USD, tương đương bình quân với tổng tài sản của 800.000 người Việt. Khá là Chủ nghĩa Xã hội ha! Chưa kể, Việt Nam còn rất nhiều các tỷ phú dola khác, thừa đủ để tổ chức hẳn một chương trình Shark Tank ngay trên sóng truyền hình quốc gia. Lời hứa đầu tiên, rằng những người dân, người lao động, những người đã trực tiếp hy sinh cho sự nghiệp giải phóng sẽ được tận tay phụ trách Việt Nam, đã là một lời thất hứa ngay từ giây phút chính phủ Việt Nam ra đời.

Bí thư Đảng Cộng sản đương nhiệm cũng công khai ca ngợi chủ nghĩa tư bản, dĩ nhiên mặt khác ông ta cũng hời hợt chỉ ra những điểm xấu của tư bản! Ông nói và mình trích dẫn: “Chúng ta thừa nhận rằng, chủ nghĩa tư bản chưa bao giờ mang tính toàn cầu như ngày nay và cũng đã đạt được nhiều thành tựu to lớn, nhất là trong lĩnh vực giải phóng và phát triển sức sản xuất, phát triển khoa học-công nghệ. Nhiều nước tư bản phát triển, trên cơ sở các điều kiện kinh tế cao và do kết quả đấu tranh của giai cấp công nhân và nhân dân lao động, đã có những biện pháp điều chỉnh, hình thành được không ít các chế độ phúc lợi xã hội tiến bộ hơn so với trước.”¹² Vì vậy, để đạt tới một chủ nghĩa Cộng sản (có thể sẽ không bao giờ tồn tại), chúng ta chỉ cần bỏ qua tất cả những khó khăn mà giai cấp lao động đã phải trải qua trong cả lịch sử lẫn hiện thời dưới sự áp bức của tư bản Việt Nam! Cái mục đích đẹp đẽ là một lý do biện minh hoàn hảo cho cách thức vô nhân tính.

Như đã đề cập trong bài viết “Việt Nam: Những lời hứa bỏ ngõ” về chủ nghĩa quốc gia, nếu bạn lên tiếng chỉ trích Nhà nước, dù luận điểm của bạn xác đáng đến đâu, bằng chứng khoa học hợp lý đến đâu thì bạn cũng sẽ bị coi là kẻ phản bội người dân Việt Nam, phản bội đất nước Việt Nam. Chính quyền có lợi ích riêng khi họ đảo lộn, trộn lẫn lòng trung thành với đảng vào với tình yêu văn hoá và đồng bào Việt, biến hai thứ đó thành một.

Chắc hẳn bạn cũng biết, chủ nghĩa quốc gia là một lời nói dối táo tợn về một sự đoàn kết xuyên giai cấp, rằng những người lao động Việt Nam chúng mình sẽ có nhiều điểm chung với những nhà tư bản Việt Nam như Phạm Nhật Vượng, hơn là những người lao động từ Trung Quốc, Campuchia, Myanmar, hay thậm chí là cả Mỹ. Trong thực tế, tư bản và chính phủ Việt Nam đã, đang và sẽ luôn bắt

và cũng không cần thiết về mặt y tế đối với trẻ em liên giới tính vẫn được pháp luật cho phép thực hiện.

Những người chuyển giới muốn phẫu thuật xác định giới tính thường phải qua một trung tâm trung gian, và toàn bộ quá trình (khám, làm giấy tờ và phẫu thuật) thường được thực hiện ở Thái Lan. Các liệu pháp hormone không dễ gì tìm được thông qua các kênh chính thống mà thường phải thông qua thị trường chợ đen. Người chuyển giới thực sự phải đánh cược mạng sống của mình nếu muốn sử dụng hormone. Không chỉ vậy, do nguồn cung thấp và phải phẫu thuật ở nước ngoài nên số tiền một người phải bỏ ra để tham gia các cuộc phẫu thuật xác định giới tính có thể lên tới khoảng 500 triệu VND, thậm chí nhiều hơn nếu tính đến các liệu pháp điều trị hormone dài hạn. Tính nhanh một chút, thu nhập trung bình của một hộ gia đình hàng năm ở Việt Nam là khoảng 50 triệu VND, trước khi tính đến tiền ăn và tiền thuê nhà, tài sản thế chấp và những thứ tương tự. Và hãy nhớ rằng, 500 triệu VND chỉ dành cho cuộc phẫu thuật. Vì vậy, chi phí phải trả là một số tiền khổng lồ đối với đại đa số người Việt Nam, những người vốn đã luôn phải làm việc vất vả chỉ để có một bữa cơm tạm tạm và một mái nhà ổn định.

Về hoạt động mại dâm ở Việt Nam, chúng mình sẽ không thể chia sẻ từ kinh nghiệm cá nhân, mà dựa trên luật pháp hiện hành và một vài các quan sát cá nhân. Về mặt pháp lý, mại dâm hay thậm chí cả nội dung khiêu dâm đều bị hình sự hóa; Người bán dâm bị bắt giữ và phải tham gia cái gọi là “trung tâm phục hồi nhân phẩm” và hiện tại vẫn bị phạt rất nặng nếu bị bắt, hơn nữa, họ cũng là đối tượng bị kỳ thị và phân biệt đối xử theo hệ thống, đặc biệt là những người nhiễm HIV. Mãi đến tận năm 2013, trại tạm giam số 05 mới ngừng hoạt động; đây là trung tâm phục hồi nhân phẩm cho những người hành nghề mại dâm và sử dụng ma túy. Ở đây họ không chỉ bị giam giữ mà còn thường xuyên bị ép buộc lao động, được nguy trang dưới dạng “đào tạo nghề.” Theo chúng mình tìm hiểu, việc đóng cửa trại tạm giam này là nhờ áp lực của một tổ chức của và dành cho những người hành nghề mại dâm ở Việt Nam có tên là “Mạng lưới Người bán dâm Việt Nam” cùng một số tổ chức khác. Tuy nhiên, chúng mình không thể tìm thấy nhiều nguồn để chứng thực điều này, vì vậy chúng mình cũng không thể nói chắc chắn chuyện gì đã xảy ra. Mặc dù, chúng mình hy vọng chuyện đã xảy ra thực sự là như vậy! Chúng mình không dám khẳng định chính xác nhưng có thể các nguồn tin khó tìm kiếm là do việc truyền thông không muốn thừa nhận sự tồn tại của người bán dâm. Người bán dâm luôn chỉ tồn tại trong một khuôn khổ lấp lửng, với một sự kỳ thị nặng nề và luôn bị coi là tệ nạn nghiêm trọng.

Đáng tiếc là chúng mình không biết tổ chức lớn nào làm về người queer, nữ quyền và mại dâm nằm ngoài khuôn khổ nhà nước. Tuy rằng có tồn tại các tổ

¹² <https://www.moha.gov.vn/tin-noi-bat/bai-viet-cua-tong-bi-thu-nguyen-phu-trong-v>

lập, và tổ chức xã hội theo mục đích và mong muốn tương lai, ngay trong hiện tại. Trong thời đại mà công nghệ đã trở thành một phần không thể thiếu trong cuộc sống của chúng ta, thật thiếu cần nếu bỏ qua hoặc coi nhẹ tầm quan trọng của việc tổ chức trực tuyến. Các quan hệ xã hội được tạo ra và tái tạo thông qua các nền tảng trực tuyến cũng không khác gì với các quan hệ xã hội ngoài đời thực. Chắc chắn sẽ có một số khía cạnh khác nhau, nhưng bản chất thì khá tương tự: cần xây dựng và duy trì các cấu trúc có khả năng tạo điều kiện cho các tương tác giữa người và người bình đẳng. Thông qua Mèo Mun, chúng mình cũng nhận thấy việc lưu trữ và phổ biến trực tuyến các tài liệu về chủ nghĩa vô trị là vô cùng quan trọng trong bối cảnh Việt Nam, nơi mà sự kiểm duyệt và đàn áp gắt gao của nhà nước đã được chứng minh là có hiệu quả cao trong việc loại bỏ những ý kiến bất đồng và cô lập những nhóm người khác dám cả gan lên tiếng chống lại nhà nước.

Và đối với tầm nhìn của chúng mình... ù! Mình nghĩ đây cũng là mong muốn chúng mình muốn thực hiện. Không giống các cuộc cách mạng trước đây trong lịch sử, người dân sẽ không bị đẩy vào cái gọi là cuộc cách mạng bởi một đảng tiên phong tự phong nào đó. Cách mạng kiểu đây đã tự chứng tỏ nó không gì hơn là một thảm họa. Và chúng mình rất không muốn đi vào vết xe đổ đấy. Cuộc cách mạng thực sự phải là một quá trình liên tục, trong đó mọi người có thể tham gia ngay bây giờ, ngay tại đây, với ý chí, mong muốn của riêng mình.

TFSR: Các bạn có thể chia sẻ về tình hình ở Việt Nam của những người thuộc nhóm giới tính yếu thế, những người queer cũng như những người bị hình sự hóa vì lao động tình dục được không?

Mai: Chắc chắn rồi. Tình hình của những người queer không hẳn là tốt lắm, mặc dù mọi thứ có vẻ đang trở nên tốt hơn. Hôn nhân đồng tính bị hình sự hóa cho đến tận năm 2015. Sau đấy, tuy rằng luật cấm hôn nhân đồng giới bị bãi bỏ, nhưng hôn nhân đồng giới vẫn chưa được hợp pháp hóa. Vì hôn nhân đi kèm với những đặc quyền nhất định trong xã hội hiện tại, nhiều người đồng tính ở Việt Nam bị kỳ thị và cấm cản không được hưởng những đặc quyền về y tế, tài chính và vật chất khác mà các cặp vợ chồng không đồng tính khác được hưởng. Bình đẳng trong hôn nhân là nơi mà nhiều tổ chức tự do hoạt động trong khuôn khổ nhà nước đổ rất nhiều tâm huyết vào.

Đối với những người chuyển giới, theo như chúng mình biết, ở Việt Nam chưa có một bệnh viện nào được phép thực hiện các ca phẫu thuật khẳng định giới tính

cho những người được coi là “bình thường,” chỉ dành cho những người bị tai nạn hoặc có “dị tật bẩm sinh.” Đồng thời, các can thiệp y tế không có sự đồng thuận,

tay với các nhà tư bản trên thế giới để bóc lột sức lao động rẻ mạt và tài nguyên thiên nhiên của Việt Nam. Điều này có thể quan sát được trong các lĩnh vực như sản xuất linh kiện điện tử và dệt may gia công tại Việt Nam, tại các Đặc khu kinh tế đang mọc lên như nấm trên khắp cả nước. Một sự đoàn kết thân thương, có ý nghĩa, giúp đỡ nhau giữa người lao động và bè lũ tư bản là một điều hoang tưởng, và những kẻ cầm quyền luôn sợ hãi rằng một ngày nào đó, những người lao động Việt Nam sẽ nhận ra sự dối trá bỉ ổi này.

Do đó, chính phủ luôn phải kiên quyết làm bùng lên ngọn lửa của chủ nghĩa quốc gia ở Việt Nam. Đây là lý do tại sao những người “hành nghề”¹³ cộng sản ở Việt Nam lại có thể phun ra những điều vô nghĩa như “chủ nghĩa quốc gia là cốt yếu đối với chủ nghĩa cộng sản ở Việt Nam.” Trên thực tế, chủ nghĩa quốc gia Việt Nam là cốt yếu đối với chủ nghĩa tư bản và chủ nghĩa độc tài Việt Nam. Và quá trình nhồi nhét này đã bắt đầu ngay từ khi chúng mình còn bé.

Hãy cùng tìm hiểu 5 điều Bác Hồ Chí Minh dạy thiếu niên, nhi đồng Việt Nam:

1. Yêu Tổ quốc, yêu đồng bào
2. Học tập tốt, lao động tốt
3. Đoàn kết tốt, kỷ luật tốt
4. Giữ gìn vệ sinh thật tốt,
5. Khiêm tốn, thật thà, dũng cảm.

Những điều dạy này được treo ở khắp mọi lớp học (thường có cả ảnh Bác Hồ kể bên). Nhiều học sinh bị buộc phải học thuộc lòng những điều này. Và lời dạy đầu tiên là gì? “Yêu Tổ quốc.” Tổ quốc đứng trước đồng bào của bạn. Trẻ em, khi còn chưa hiểu khái niệm “Tổ quốc” là gì, thì cũng đâu thể hiểu được yêu một quốc gia nghĩa là sao, đã luôn được dạy phải đặt “Tổ quốc” trước bản thân, trước gia đình, trước bạn bè và người thân. Điều rằng tiếp theo: “Học tập tốt, lao động tốt”, cho ai? Theo ý kiến của chúng mình, cũng là cho quốc gia này, hay nói cách khác, chính là cho nhà nước, cho các nhà tư bản.

Nếu bạn dám đặt câu hỏi về về bất kỳ điều gì được dạy, bạn sẽ nghiêm nhiên bị gán cho cái mác kẻ phản quốc, một tên phản động, một kẻ giả mạo làm người Việt. Nếu bạn dám “lười biếng” và “làm việc không tốt” thì bạn là gánh nặng cho xã hội (“Bộ Lao động – Thương binh và xã hội” khi được dịch qua tiếng Anh từ “Thương binh” là “invalids” cũng có nghĩa là không có tác dụng gì).

¹³ Nhấn mạnh của người dịch.

Theo quan điểm của chúng mình, mục đích của hệ thống giáo dục Việt Nam là đào tạo học sinh thành những người lao động ngoan ngoãn, thành những chiếc bánh răng trong guồng máy tư bản, về bản chất tương tự bất kỳ hệ thống giáo dục tư bản nào khác trên thế giới.

Ngoài ra, nhiều tác giả nổi tiếng có tác phẩm được đưa vào sách giáo khoa Việt Nam cũng không ngớt lời rao giảng chủ nghĩa quốc gia và sự sùng bái các nhân vật chính trị như Bác Hồ, Lenin, và vâng, đừng quên, còn cả Stalin nữa. Một bài thơ được sáng tác năm 1993 của Tố Hữu, nhà thơ nổi tiếng của Việt Nam, có đoạn:

“Ông Sta-lin ơi! Ông Sta-lin ơi!

Hỡi ôi Ông mất! Đất trời có không?

Thương cha thương mẹ thương chồng

Thương mình thương một thương Ông thương mười”

Nói cách khác, “Tôi yêu Stalin 3000”¹⁴ Chà! Nghe có vẻ không ổn lắm...

Việc tiêu dùng các sản phẩm từ thương hiệu Việt được truyền thông ca ngợi là “yêu nước.” Điều đó vô hình trung biến những người không tiêu thụ thành bọn “không yêu nước.” Thật là tiện lợi làm sao cho kinh tế thị trường! Mà cũng không chỉ truyền thông Việt Nam, mà ngay cả truyền thông nước ngoài cũng sử dụng lao động Việt. Năm 2018, một bộ phim bom tấn của Hollywood đã được quay tại Vịnh Hạ Long. Phim trường sau đó được chính quyền sử dụng như một điểm thu hút khách du lịch. Bộ phim có nhiều vấn đề về cách mô tả những người lính Mỹ ở Việt Nam, và những người dân địa phương. Chúng mình cũng không khỏi băn khoăn tự hỏi, liệu các diễn viên quần chúng, các nhân vật phụ và đoàn làm phim Việt Nam có được trả lương một cách công bằng và xứng đáng so với các đồng nghiệp Hoa Kỳ của họ? Nhân tiện khi đang nói về phim ảnh, chúng mình rất vui khi cuộc đình công IATSE đang diễn ra. Một sự thật thú vị khác: chưa có một cuộc đình công hợp pháp nào trong hơn 25 năm ở Việt Nam. Tổng liên đoàn lao động là đại diện cho quyền lợi của người lao động, đã không tổ chức đình công, vậy nên tất cả các cuộc đình công diễn ra đều là bất hợp pháp. Nói cách khác, người lao động không được phép tự tổ chức, đòi hỏi những điều kiện lao động tốt hơn cho bản thân; đối với nhà nước, cuộc đấu tranh của người lao động sẽ chỉ chính đáng nếu nhà nước có thể kiểm soát được hướng đi, sao cho có lợi cho mình.

¹⁴ Dựa theo câu con gái Iron Man nói trong Endgame của Marvel, để thể hiện tình yêu với cha của mình.

ngay cả khi đa số người dân nhận ra gốc rễ của vấn đề, họ không tin rằng bản thân họ có đủ khả năng giải quyết. Hoặc họ nghĩ rằng những lựa chọn thay thế thậm chí còn tồi tệ hơn: chủ nghĩa tư bản / chủ nghĩa tân tự do của Hoa Kỳ hoặc chủ nghĩa “Cộng sản” với sự mục ruỗng và tham nhũng trầm trọng trước thời kỳ Đổi mới — điều mà nhiều người Việt Nam vẫn còn nhớ như in và run rẩy khi nghĩ về. Đây là lý do tại sao chúng mình nói người Việt Nam bị tách rời khỏi chính trị.

Chúng mình cũng nhận thấy rằng trong lịch sử Việt Nam, các phong trào lao động truyền thống đã loại bỏ nhiều nhóm người yếu thế khác, như người dân tộc thiểu số, người hành nghề mại dâm, người queer, người tàn tật, người thất nghiệp, người bị buộc tội và thanh, thiếu niên. Muốn tiến lên phía trước, thì quan trọng nhất là phải làm sao cho phong trào của chúng ta đủ rộng, để bao trùm lên nhiều các mặt khác nhau, cùng chống lại các hình thức áp bức khác nhau, chứ một mình đấu tranh giai cấp là không đủ. Tất nhiên, giai cấp lao động là giai cấp duy nhất có đủ khả năng để lật đổ chủ nghĩa tư bản, nhưng định nghĩa của chúng ta về “công việc” và “người lao động” cần phải thay đổi nhiều.

Vì vậy thì một tầm nhìn, hay chỉ đơn giản là một hy vọng, là tìm cách cho người dân hiểu tình trạng khó khăn của họ dưới xã hội tư bản Việt Nam, và cho mọi người thấy rằng, không ai khác ngoài chính bản thân mình có khả năng thay đổi tất cả, để cuộc sống trở nên tốt đẹp hơn. Từ đó mọi người sẽ dần vượt qua được những rào cản tâm lý, dần muốn được tự do hơn, và muốn thực sự kiểm soát được cuộc sống của bản thân, thay vì đặt nó vào lòng từ bi của “những sức mạnh vốn tồn tại.” Và khi mọi người có thể nhận ra được vấn đề, khi thực sự mong muốn, đặt ý chí của mình vào việc muốn thay đổi, thì chúng mình tin rằng họ chỉ cần tiến thêm một bước ngắn nữa thôi, là sẽ áp dụng các cách tiếp cận của cộng sản tự do cho cuộc đấu tranh của bản thân, kể cả khi họ không nghĩ mình có liên kết với bất kỳ hệ tư tưởng cụ thể nào. Tuy nhiên, làm rõ thêm một lần nữa, chúng mình không phải là nhà tiên tri, sẽ thật không khôn ngoan và vô ích nếu chỉ ngồi đây tiên tri về một hình thức cách mạng chặt chẽ và cứng nhắc.

Nhưng nếu chúng mình có thể nói một điều về cách tiếp cận và tầm nhìn của bản thân về việc cải thiện chất lượng cuộc sống tốt hơn trong tương lai, chúng mình sẽ kêu gọi chú ý hơn đến việc xây dựng cộng đồng. Với những gì chúng mình đã đề cập lúc này về sự tách rời và phân mảnh¹⁶ người lao động, chúng ta cần thực hiện một vài quy trình song song: chữa lành vết thương của sự phân mảnh mà chủ nghĩa tư bản để lại cho tất cả chúng ta; đồng thời tự chỉ nhau những kiến thức chính trị thiết yếu, ví dụ như chủ quyền lương thực, xây dựng công đoàn độc

¹⁶ Gốc: “alienation”, thường được dịch là “tha hoá” bởi những người dịch thế hệ trước, nhưng ở đây đổi là “phân mảnh” vì nó dễ tiếp cận hơn. Nó cũng có nghĩa giống với từ gốc hơn.

Will: À cũng gần đúng, chính xác hơn là 800.000 người.

TFSR: À mình nhớ nhầm, gấp mười lần lên... Cảm ơn bạn.

Liệu những người cộng sản tự do sẽ có góc nhìn như thế nào với một số câu hỏi về nâng cao chất lượng cuộc sống cho người dân ở Việt Nam? Liệu đây có phải định hướng các bạn sẽ làm dưới góc nhìn của một người vô trị? Mình cũng muốn hỏi thêm chút, mình có từng nghe rằng ở một số quốc gia có vô bọc là Cộng sản hoặc Chủ nghĩa Xã hội, những người chỉ trích chính phủ đôi khi bị dị ứng khi nghe thấy các khái niệm kiểu như “Cộng sản,” hay “Xã hội Chủ nghĩa,” và khi nghe về những chuyển biến tích cực các khái niệm này mang lại, có vẻ như các khái niệm này đã bị nhồi nhét một cách tiêu cực vào họ có phải không?

Will: Ừ thì...

Mai: Chắc chắn rồi, chính xác [cười]

Will: Theo mình nghĩ, đó là vì sự đại diện. Cái thứ cũ kỹ vĩ đại mang tên nhà nước đã áp đặt tất cả những thứ đó lên người dân, vậy thì họ có sự lựa chọn nào khác?

Đầu tiên, mình muốn nói rằng trước khi có thể hiện thực hóa bất kỳ tầm nhìn cộng sản tự do hay chủ nghĩa vô trị nào, người dân Việt Nam cần phải nhận ra là hệ thống chính trị hiện thời đang tồn tại những vấn đề sâu sắc và cần có giải pháp cho những vấn đề đó. Tuy vậy có một thực tế đáng buồn là đa số người Việt Nam đều khá tách rời bản thân khỏi chính trị (theo cách các nhà nước độc tài thường làm với những người mà họ đàn áp). Vì vậy, chính trị là một cái gì đó được áp đặt lên người dân, chứ không phải được thực hiện bởi người dân.

Nhà nước đã xây dựng cho mình một hình ảnh sáng ngời về tính chính danh. Và vì vậy, mặc dù nhiều người sẽ khẳng định rằng toàn thể Việt Nam có nhiều vấn đề, họ sẽ không kết luận vấn đề đó là lỗi của hệ thống chính trị. Có thể họ sẽ khẳng định tham nhũng là một vấn nạn nhức nhối của xã hội Việt Nam. Có thể họ sẽ liên kết vấn đề tham nhũng với sự suy đồi đạo đức, tính ích kỷ của từng cá nhân các chính trị gia. Nhưng họ sẽ không nhận ra rằng tham nhũng là một hậu quả của cả hệ thống chính trị này, và cụ thể hơn, họ sẽ không nhận ra rằng các hệ thống phân cấp quyền lực đơn giản là không hề phù hợp với lợi ích của người nằm dưới cùng hệ thống, hay nói cách khác, là đa số. Có thể, họ sẽ khẳng định rằng hệ thống độc đảng rõ ràng có vấn đề, nhưng lại nhầm tưởng rằng sự giải phóng hoàn toàn, sự tự do thực sự nằm ở hệ thống đa đảng. Gốc rễ của vấn đề, nó như là tàng hình với nhiều người.

Ngoài ra còn có tâm lý thờ ơ và sự bất lực đã ăn sâu vào quần chúng, vậy nên cho đến thời điểm hiện tại, tiềm năng của các hành động chính trị thực sự mong muốn thay đổi là không lớn. Điều này làm trầm trọng thêm vấn đề trước đó, tại vì,

Mai: Thể thao là nơi mà tinh thần dân tộc luôn đặc biệt dâng trào, nhất là mỗi dịp bóng đá. Có một bức ảnh một thời khá nổi tiếng chụp được cảnh một người đang cầm chân dung Bác Hồ tại một trận bóng đá. Nhiều người lấy bức ảnh này làm ví dụ thể hiện cho sự kính yêu của nhân dân Việt Nam với Bác Hồ. Đáng tiếc không ai đề cập đến việc thể thao là nơi mà chủ nghĩa quốc gia Việt Nam được bộc lộ một cách độc hại nhất.

Mỗi khi đội tuyển bóng đá Việt Nam có một trận đấu, đặc biệt là khi đối đầu với các đội Đông Nam Á, tràn ngập trên khắp các mạng xã hội là những câu từ bài ngoại, trù ẻo, khinh bỉ các đội tuyển khác. Nếu trọng tài có đưa ra quyết định bất lợi cho đội tuyển Việt Nam, Facebook hay các tài khoản mạng xã hội khác của họ sẽ tràn ngập hàng hà những lời chửi bới thậm tệ và còn cả đe dọa giết. Điều tương tự cũng xảy ra với các cầu thủ đối phương nếu họ bị cho là “quá hung hăng” hoặc chỉ đơn giản là đã ghi bàn thắng quyết định. Với đội tuyển nữ, thậm chí mọi thứ còn tồi tệ hơn, nơi sẽ có thể dễ dàng tìm thấy thứ ngôn ngữ kỳ thị, xúc phạm phụ nữ. Nhiều người hâm mộ thể thao Việt Nam hay đùa rằng “tất cả phụ nữ Thái Lan đều là phụ nữ chuyển giới,” với hàm ý ám chỉ những người này không “thực sự” là phụ nữ. Đối với những người hâm mộ thể thao với lòng cuồng tín quốc gia, tất cả các đội đối thủ đều là kém cỏi, hỗn huyết, đầy rẫy bọn ngoại lai nhập tịch, và vì vậy nên bọn chúng mới có những lợi thế khiến chiến thắng trước đội tuyển Việt Nam là không xứng đáng. Với những người này, đội tuyển Việt Nam đơn giản là xuất sắc nhất; bất kỳ trận thua nào cũng đều là do chúng ta bị chơi xấu, bị thiệt thòi.

Chắc hẳn mọi người cũng hiểu, chủ nghĩa quốc gia luôn tạo ra tâm lý phân biệt người trong nhóm và người ngoài nhóm. Chủ nghĩa quốc gia ở Việt Nam cũng không ngoại lệ, nó phân loại một cách không ngừng nghỉ đến thô bạo các dân tộc thiểu số của Việt Nam. Một ví dụ điển hình đây là cách mà hệ thống giáo dục đã tước đi văn hóa và ngôn ngữ của các dân tộc thiểu số. Việt Nam có tất cả 54 dân tộc, với hơn 100 phương ngữ khác nhau, nhưng chỉ có một ngôn ngữ chính thức duy nhất được dạy trong trường và sử dụng trong các kỳ thi. Dĩ nhiên ngôn ngữ này là của nhóm người có ưu thế, người Kinh. Điều này đã gây ra nhiều bất lợi cho người dân tộc thiểu số trong quá trình học tập. Nhiều trường học buộc học sinh phải mặc đồng phục là áo dài, không phân biệt dân tộc, mặc dù áo dài là trang phục của người Kinh. Nhiều cố gắng của người dân tộc thiểu số vấp phải phản ứng dữ dội từ người Kinh, ví dụ khi chính phủ cộng điểm trong kỳ thi tuyển sinh đại học cho học sinh dân tộc thiểu số, thì thay vì tức giận một cách chính đáng trước cái hệ thống giáo dục hạ cấp học sinh, buộc học sinh phải cạnh tranh

tàn bạo với các bạn đồng trang lứa để có cơ hội “được”¹⁵ tư bản lợi dụng, nhiều người Kinh lại đổ sự phẫn nộ của mình lên đầu các dân tộc thiểu số.

Đây là một vài những quan sát cá nhân của chúng mình về tình hình kinh tế chính trị ở Việt Nam. Dựa trên những “dấu hiệu” này, và một số điểm tương đồng với các nước “Cộng sản” trước đây, chúng ta hoàn toàn có thể dự đoán một cách khá chính xác về hướng đi của nhà nước Việt Nam và cái gọi là chiến lược kinh tế thị trường định hướng Xã hội Chủ nghĩa, nếu không ai dám lên tiếng thách thức nó. Tuy nhiên, chúng mình không phải là những nhà tiên tri, cũng không phải là những nhà khoa học đang vờn nhau với những số liệu thống kê chắc chắn; chúng mình cũng sẽ không sử dụng các từ ngữ đao to búa lớn như “khoa học” hay “chủ nghĩa duy vật” để từ đó khẳng định một chân lý tuyệt đối nào đó. Điều chúng mình muốn nói là: nếu không có sự vận động quần chúng và sự phản kháng của giai cấp lao động, nhà nước Việt Nam sẽ tăng cường sự kìm kẹp tầng lớp dân chúng, thông qua luật pháp, chủ nghĩa quốc gia hoặc điều kiện xã hội có thứ bậc. Và chủ nghĩa tư bản, cùng với nhà nước, sẽ gặm nhấm ngày càng sâu hơn các giai cấp bị bóc lột, rút ra từ họ tất cả những gì họ có thể cống hiến. Chủ nghĩa tư bản càng lớn mạnh vững chắc, thì giai cấp lao động Việt Nam sẽ lại càng bị chia rẽ xa nhau hơn, bị bóc lột nhiều hơn, và sẽ dần mất đi ý thức muốn chống lại bè lũ bóc lột. Điều này cũng vô hình chung tạo ra ý thức cam chịu, làm giảm mong muốn đấu tranh tự giác trong cá nhân người lao động và ngăn cản xây dựng tình đoàn kết giữa những người lao động.

TFSR: Một số người ủng hộ cái gọi là “Chủ nghĩa xã hội” ở Việt Nam đã lập luận rằng trên thực tế, cái mà Đảng Cộng sản đang thực hiện đã giúp cải thiện chất lượng cuộc sống của người dân Việt Nam. Các bạn đã từng nghe về lập luận này chưa, và liệu điều đó có đúng với những gì các bạn đã trải qua? Rằng đã có sự phát triển về chất lượng cuộc sống của các cá nhân về kinh tế hay giáo dục, mà sự phát triển này có thể được quy cụ thể cho cái gọi là Chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam hoặc thông qua những cải thiện từ kinh tế thị trường không?

Mai: Đây là một quan điểm khá phổ biến, chúng mình phải nghe nhiều, và lần nào cũng lắc đầu ngán ngẩm. Trước tiên, có thể khẳng định là đúng, không thể phủ nhận sự thật là chất lượng sống đã được nâng cao. Vậy thì sao? Điều này không hề chứng minh rằng những thành công tương tự không thể đạt được dưới một hệ thống chính trị khác; cuộc sống ở khắp mọi nơi đều đã và đang được cải thiện. Đâu có bằng chứng rõ ràng gì cho thấy sự phát triển ở Việt Nam là nhờ vào

cái được gọi là Chủ nghĩa Xã hội? Đây chỉ là lối nói biện minh cho sự độc đoán của nhà nước, để trốn tránh trả lời những chỉ trích thích đáng.

Will: Mình cũng xin được bổ sung thêm chút. Một ví dụ khá tương tự đây là tù nhân giờ không còn phải làm việc quá nhiều như hồi trước nữa. Chắc chắn đây là một sự cải thiện so với trước đây, nhưng điều đấy không làm thay đổi sự thật rằng họ vẫn là tù nhân, vẫn bị cướp đi tự do và buộc phải lao lực trong cùng một hệ thống cũ. Tương tự vậy ở Việt Nam. Thật tuyệt vời khi bây giờ chúng mình có internet để dùng; nhưng chúng mình lại không có nghiệp đoàn độc lập để bảo vệ bản thân khỏi sự bóc lột của tư bản. Thật tuyệt vời khi chúng mình giờ có đồ ăn nhanh; nhưng đừng quên chúng mình còn có cả một một hệ thống nhà nước đàn áp với quyền lực gần như vô hạn... (đấy là cách mà hệ thống phân cấp quyền lực hoạt động!) Thật tuyệt vời khi chúng mình có điện thoại thông minh, có iPad, rất nhiều hàng hiệu như Gucci chẳng hạn. Nhưng những người lao động làm ở nhà máy sản xuất của các công ty đó lại chắc chắn không thể mua được điện thoại, iPad và túi Gucci đời mới nhất! Vậy thì sao chứ nhỉ? Thật tuyệt vời khi chất lượng cuộc sống được nâng cao, chúng mình sẽ không nói việc đấy là tệ. Nhưng cái giá phải trả, và còn cả bối cảnh xã hội hiện giờ thì sao? Chất lượng cuộc sống được cải thiện là một điều tốt, nhưng bạn không thể gạt hết mọi thứ xung quanh đi. Một bữa yến tiệc thịnh soạn thật là tuyệt, nhưng bạn biết bữa tiệc nào còn ngon hơn không? Được tự chịu trách nhiệm về cuộc sống của chính mình, hưởng thụ thành quả lao động của chính mình, không bị bóc lột và cướp đi quyền tự do. Những thứ này chắc chắn ngon hơn vì ngay bản thân nó đã có một bữa yến tiệc thịnh soạn rồi.

Mai: Lập luận này cũng cho thấy một tiêu chuẩn kép nghiêm nhiên được áp dụng lên chúng mình, những người đến từ các quốc gia bị bóc lột quá độ, bởi nhiều người cánh tả và vô trị. Liệu bạn có dám nói điều tương tự với những người queer ở các quốc gia thịnh vượng hơn không. “Này bạn ơi, hiện tại bạn có quyền kết hôn rồi đấy, bạn thậm chí còn được cho phép nhận con nuôi. Quả là một sự cải tiến vượt bậc, tại sao bạn không ca ngợi và biết ơn chính phủ tư bản của bạn nhỉ?” Chắc chắn rằng có những người nói điều này với các nhóm yếu thế ở các nước thịnh vượng hơn, nhưng người vô trị từ tế nào cũng sẽ kịch liệt phản bác luận điểm này. Tuy nhiên, mọi người dường như rất thờ ơ khi lập luận này bị ném vào những người ở cái gọi là các nước Thế giới thứ ba. Như thế chúng mình cần phải biết ơn vì bị đàn áp ít hơn vậy! Không, chúng mình muốn giải phóng toàn diện, cho bản thân và cho tất cả mọi người!

TFSR: Lúc này bạn cũng đề cập một nhà tư bản ở Việt Nam có tổng tài sản, nếu không nhầm là ngang với 80.000 người khác, vậy xã hội, môi trường đã phải trả cái giá nào cho việc đấy?

¹⁵ Nhấn mạnh của người dịch.